

УДК 351:336.1.07

ДЕРЖАВНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІДЕНТИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Коваль Я.С.

к.н.держ.упр., доцент кафедри управління фінансово-економічної безпеки, Університет «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел.: (044)-455-57-07, e-mail.: yanaks@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6578-2996, DOI :<https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-65-74>

STATE RISK IDENTIFICATION TOOL AS A ELEMENT OF PREVENTION OF NEGATIVE INFLUENCE ON THE ECONOMIC STATUS OF THE BANKING SYSTEM

Koval Y.

candidate of sciences in public administration, associate professor of thd of management of financial and economic
security, «KROK» University, Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine,
tel.: (044)-455-57-07, e-mail.: yanaks@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6578-2996, DOI :<https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-65-74>

Анотація. Важливість аналізу кризи банківської системи витікає не лише з особливостей функціонування банківської системи, а й з її значимості як для економіки та фінансової системи держави загалом, так і безпосередньо для кожного її суб'єкта. Тому гостро стоїть питання, по-перше, якісної діагностики банківської системи, передбачення ймовірних криз та мінімізації їх негативних наслідків для кожного суб'єкта економічних відносин, для гарантування економічної безпеки країни, по-друге, визначення ролі державних органів в цьому процесі, зважаючи на значний рівень державного регулювання банківської системи. Неможливо передбачити або спрогнозувати кризу банківської системи, визначити необхідний інструментарій і розробити будь-яку антикризову програму без якісного детального дослідження природи та сутності кризи, її характеристик, особливостей проявів та параметрів. Карта ризиків допомагає зменшити можливі втрати, пов'язані з реалізацією банківських ризиків. Комплексна система ризик-менеджменту потребує системності і послідовності, лише в цьому випадку вона дасть потрібний ефект. Робота цієї системи повинна базуватися на накопиченому досвіді і бути надзвичайно гнучкою, система повинна реагувати на всі зміни, що відбувається як всередині самого банку, так і за його межами. За допомогою карти ризиків банки матимуть змогу побачити ймовірність виникнення тих чи інших ризиків та звернути увагу на збитки які можуть настати в результаті ризиків притаманних діяльності банку, а отже, надасть змогу сформувати систему заходів, щодо мінімізації, уникнення або компенсації впливу ризиків на результати діяльності банку. Адже якісна система управління ризиками служить не тільки інтересами акціонерів і керівництва, а й забезпечить встановлення надійних і довгострокових відносин з клієнтами і сформує сприятливий імідж банку. Правильне управління ризиками має відігравати першорядну роль в діяльності банків, тому карта ризиків котра була розроблена нами для банку, допоможе оцінити і усвідомити фінансові ризики, а також дасть можливість керівництву банку побачити всю сукупність ризиків та ступінь небезпеки їх настання.

Ключові слова: державне управління, інструменти, банківська система, рицик-менеджмент, карта ризиків, ідентифікація ризиків, система управління ризиками.

Формули: 0, рис.: 1, табл.: 4, бібл.: 11

Annotation. The importance of analyzing the crisis of the banking system stems not only from the features of the functioning of the banking system, but also from its importance both to the economy and the financial system of the state as a whole, and directly to each of its subjects. Therefore, there is an acute problem, firstly, of high-quality diagnostics of the banking system, prediction of possible crises and minimization of their negative consequences for each subject of economic relations, in order to guarantee the country's economic security, and secondly, the definition of the role of state bodies in this process, taking into account significant level of state regulation of the banking system. It is impossible to predict or predict the crisis of the banking system, identify the necessary tools and develop any anti-crisis program without a qualitative detailed study of the nature and essence of the crisis, its characteristics, features of manifestations and parameters. The risk map helps to reduce the potential losses associated with the implementation of bank risks. Integrated risk management system requires systematic and consistent, only in this case it will give the desired effect. The work of this system should be based on the experience gained and be extremely flexible, the system

must respond to all changes occurring both within and outside the bank itself. With the help of a risk map, banks will be able to see the probability of occurrence of certain risks and pay attention to losses that may result from the risks inherent in the bank, and thus will enable to form a system of measures to minimize, avoid or compensate for the impact of risks on the results of the bank. After all, a quality system of risk management serves not only the interests of shareholders and management, but also ensures the establishment of reliable and long-term relationships with customers and will form a favorable image of the bank. Proper risk management should play a pivotal role in the activities of banks, therefore, the risk map we have developed for the bank, will help to assess and understand the financial risks, and will enable the management of the bank to see the totality of risks and the degree of danger of their occurrence.

Key words: government, tools, banking system, risk management, risk map, risk identification, risk management system.

Formulas: 0; fig.: 1, tabl.: 4, bibl.: 11

Постановка проблеми. Важливість створення в банку якісно структурованої та незалежної системи управління ризиками у світлі ускладнення банківських продуктів, а тож сучасних кризових явищ у фінансовій сфері не потребує особливого обґрунтування. Відсутність ефективної системи управління ризиками може в кінцевому результаті привести банк до виникнення значних проблем. Окремих недооцінений банківський ризик перетворюється в ризик структурний та завдає збитки цілому банку. Однак необхідно зрозуміти, що повністю уникнути ризиків у банківській діяльності неможливо, а тому мета процесу управління ризиками в банку полягає не в повному їх уникненні, а в обмеженні та мінімізації їх впливу.

Реалії сьогодення спонукають постійно і глибше досліджувати проблему щодо запобігання легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом. Причому питання, що розглядається, хоча і має глобальний характер, проте є специфічним для кожної окремо взятої країни.

Можна стверджувати, що існуюча система протидії легалізації є недосконалою з позиції існування єдиного органу фінансового нагляду, який визначає законність операцій, що підпали під фінансовий моніторинг. Ми спробували окреслити основні напрямки підвищення та удосконалення фінансового моніторингу як механізму управління доходами отриманими злочинним шляхом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії і практики ризик-менеджменту та

фінансової безпеки українських банків зробили О.І. Барановський [3], В.Я. Вовк [4], С.О. Дмитров [5], Н. Я. Кравчук [12], Й.М. Петрович [13], С.К. Реверчук [14], Л.П. Шаповал [15] та інші. Однак окремі аспекти цієї проблеми з'ясовано не повністю, в тому числі, більш детального дослідження потребують питання підвищення ефективності ризик-менеджменту та фінансової безпеки банків в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розробка державного інструментарію ідентифікації ризиків для попередження їх негативного впливу на економічних стан банківської системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-яка фінансова установа, прагне зменшити можливі втрати, пов'язані з реалізацією банківських ризиків. Тому ефективне управління ризиками на рівні банку є необхідною складовою його успішної діяльності. Для зниження можливих втрат, пов'язаних з ризиками, банк повинен оцінити можливі збитки, вирішити, які види ризиків і в якому обсязі брати на себе. Для управління прийнятими ризиками банку необхідно розробити програму, основною метою якої є зниження можливих втрат.

Для правильності оцінки і мінімізації ризиків необхідно використовувати карту ризиків яку застосовують у своїй діяльності більшість закордонних банків. Зокрема, вітчизняні банки використовують карту ризиків, створену компанією «Pricewaterhouse Coopers», що одержала назву GARP (табл. 1).

Карта фінансових ризиків комерційного банку

Клас ризику	Вид ризику	Різновид ризику
Кредитний ризик	Прямий кредитний ризик	
	Розрахунковий ризик	
	Ризик кредитного еквівалента	
Ринковий ризик	Ризик кореляції	
	Фондовий ризик	ризик мінливості ціни на акції, ризик мінливості (волатильності), базисний ризик, ризик дивідендів
	Процентний ризик	ризик мінливості ціни на акції, ризик мінливості (волатильності), базисний ризик, ризик дивідендів процентного спреду, ризик передоплати
	Валютний ризик	ризик мінливості курсів валют, вольтинність курсів валют, ризик конвертації прибутку
	Товарний ризик	ризик цін на товари, ризик форвардної ціни, ризик волатильності цін на товари, базисний товарний ризик/ризик спаду
	Ризик кредитного спреду	
Ризик концентрації портфеля	Ризик інструмента Ризик істотної операції Ризик сектора економіки	
Ризик ліквідності	Ризик ліквідності фондирування	
	Ризик ліквідності активів	
Операційний ризик	Ризик транзакції	помилка при виконанні, складність продукту, помилка в обліку, помилка в розрахунках, ризик доставки товару, ризик документації/контрактний ризик
	Ризик операційного контролю	перевищення лімітів, несумлінні торговельні операції, шахрайство, відмивання грошей, ризик безпеки, ризик основного персоналу, ризик обробки операції
	Ризик систем	помилка програмування, помилка у визначенні ринкової ціни, кправлінська інформація, збій комп'ютерних систем, помилка телекомунікаційних систем
Ризик	Ризик конвертованості валют	
	Ризик зміни кредитного рейтингу	
	Ризик репутації	
	Податковий ризик	
	Юридичний ризик	
	Ризик непередбачених обставин	природні катаклізми, воєнні дії, криза/призупинення операцій на ринку
	Ризик законодавства	недотримання вимог у відношенні капіталу, зміни в законодавстві

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Карта ризиків, розроблені комерційними банками, по-перше, будуть показувати специфіку конкурентної кредитної установи; по-друге, відображати цілісне уявлення про всю сукупність ризиків (однак в одну групу не повинні безпосередньо поєднуватися ризики різних рівнів розгляду); і, по-третє, виділяти такі характерні ознаки ризику, як джерело, об'єкт, що несе ризик і суб'єкт, що приймає ризик.

В загальному розумінні карта ризику – це графічний і текстовий опис обмеженого числа ризиків банку, розташованих у таблиці, по одній осі якої вказана сила впливу або значимість ризику, а за іншою – ймовірність або частота його виникнення.

По вертикальній осі відображається ймовірність втрат (від низької low до високої – high), по горизонтальній осі – значимість ризику або вплив (в грошових одиницях, від low до high).

Іншими словами, кожен виявлений ризик може бути визначений двома характеристиками і відображений на площині. І тоді величина ризику в абсолютному вираженні дорівнює добутку ймовірності та впливу.

У загальному випадку процес картографування ризиків – частина систематичної методології, яка охоплює всі сторони діяльності банку і дозволяє виділити, розташувати по пріоритетах і оцінити кількісно (розбити на кластери) ризику банку.

Карта ризиків дуже зручна, наприклад, для того, щоб показати топ-менеджерам ризику і ступінь їх небезпеки. Простота її побудови дозволяє відразу оцінити ризику, на яких варто загострити увагу [2].

Методи, які застосовують фахівці при складанні карти ризиків, включають інтерв'ю, формалізовані і неформалізовані опитування, огляди й дослідження галузі, аналіз документаційного комплексу банку, чисельні методи оцінки, тощо. Методології

побудови карти ризиків настільки ж різні, як різні ризики банків. За простою і інтуїтивно зрозумілою графічною формою криються складні процедури кількісної оцінки, що формують агреговані подання для ризик-менеджерів і керівництва банку.

Карти ризиків можуть створюватися по їх типам, зокрема, за кредитним, ринковим, операційним та іншим, потім на загальну карту вносяться найбільш критичні ризики, тощо. Карти формуються і в розрізі різних факторів (наприклад, внутрішніх або зовнішніх факторів ризику).

Фахівці виділяють також карти залишкових ризиків, тобто ті котрі залишилися після прийняття захисних заходів хоча, на наш погляд, це скоріше не карта залишкових ризиків, а процес роботи з ними з метою доведення до прийняттого рівня. На рис. 1 зображено приклад такої карти.

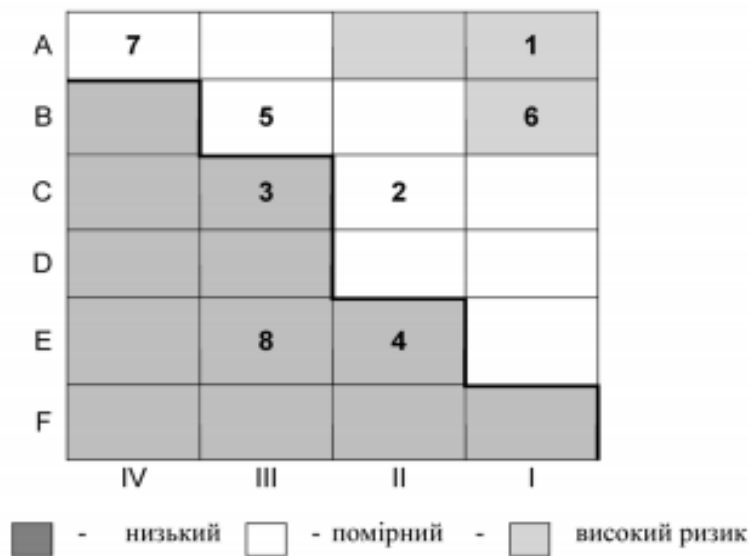

Рис. 1. Приклад карти ризиків

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Насправді, в залежності від призначення, можна побудувати багато різних видів карт ризику або варіацій даної карти ризику. Ми ж далі будемо спиратися на наведений малюнок. На цій карті ризиків ймовірність або частота відображається по вертикальній осі, а сила впливу або значущість – по горизонтальній

осі. В цьому випадку вірогідність появи ризику збільшується знизу вверх при просуванні по вертикальній осі, а вплив ризику збільшується зліва направо по горизонтальній осі.

Арабські цифри на карті — це позначення ризиків, котрі були класифіковані за чотирма категоріями

значущості і шістьма категоріями імовірності, до того ж таким чином, щоб кожному поєднанню «імовірність-значущість» відповідав один вид ризику. Така класифікація, що розміщує кожен ризик в спеціальну окрему комірку, не є обов'язковою, проте спрощує процес встановлення пріоритетів, показуючи положення кожного ризику відносно інших [4].

Жирна ламана лінія — це так звана лінія толерантності, тобто межа, перевищивши

яку ризик може поставити під загрозу функціонування бізнесу. Саме тому ризику, що знаходяться вище лінії толерантності потребують безпосередньої і негайної уваги. Важливо розробити певні плани дій щодо зменшення величини або імовірності втрат від даного ризику. Необхідно також визначити цільові показники і міру оцінки успіху в управлінні ризиком, дати досягнення цільових показників і призначити відповідальних (табл. 2).

Таблиця 2

Цільові показники та міра оцінки управління ризиками

Ризик	Розташування на карті ризиків	Заходи щодо управління ризиком	Вимірювання успішності управління	Відповідальна особа
	Опис	Опис		
	Величина можливих втрат	Вартість		

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Методології побудови карти ризиків різноманітні як і ризики різні за родом діяльності компаній. Не дивлячись на здавалось би легкість побудови карти ризиків, за її побудовою лежать не тільки складні процеси кількісної оцінки ризиків, які можуть бути формалізовані, але й неформальний логічно досить складний процес.

Побудова карти ризиків може здійснюватися в рамках впровадження системи управління ризиками на рівні всього банку, що складно, а часто і неможливо виконати внутрішніми силами банку. Або для вирішення відокремленого кола завдань з управління ризиками, наприклад, в рамках попередньої оцінки різних стратегій розвитку. В залежності від завдань і застосовуваної методології, банк отримує і різні переваги і вигоди. При цьому найважливіша вигода – рішуче скорочення циклів і часу прийняття рішення [6].

Безумовно, представлена карта ризиків є лише спрощеним варіантом цього інструмента. Комплексні методики допускають формування карт ризиків з урахуванням ключових індикаторів,

встановлених лімітів для заходів контролю за ризиками, тощо.

Побудована карти ризиків може відбуватися як в рамках запровадження системи управління ризиками на рівні всього банку, так і для вирішення відокремленого кола задач з управління ризиками. В залежності від задач і застосовуваної методології, банк отримує різні переваги та вигоди. Найбільша вигода – рішуче скорочення циклів і часу прийняття рішення.

При складанні карти ризиків банку дуже важливо, щоб хоча б один або два співробітники, пройшли навчання основам ризик-менеджменту. Вони в подальшому зможуть допомогти налагодити діалог між членами командами і вести всю команду під час процесу картографування. Для цього необхідно провести попереднє навчання, яке може тривати від одного до п'яти днів. Найкращий результат досягається при тривалості настановних семінарів в два-три дні. Роль такого навченого співробітника банку – менеджер процесу картографування ризиків всередині банку, постійно орієнтує команду на потрібну ціль. У тих випадках,

коли потрібна спеціальна предметна експертиза, експерт може бути введений в команду [7].

Межі аналізу, що визначають, які галузі бізнес-рішень зачіпає картографування, визначаються на початковому етапі процесу. Консультанти з управління ризиками також роблять це на першому етапі обстеження організації. У розглянутому прикладі межі визначимо як ідентифікацію, встановлення пріоритетів і розуміння всіх ризиків, що перешкоджають досягненню корпоративних стратегічних цілей при реалізації конкурентного стратегічного плану. Відзначимо, що межі аналізу можуть бути настільки широкими або настільки вузькими, як цього бажає банк. Проте повинен дотримуватися баланс між широтою кордонів, глибиною інформації та цінністю тієї інформації, яка буде отримана із процесу картографування ризиків. Наприклад, цінність однієї карти ризику для всього банку може бути значно менше, ніж карт ризику для кожного бізнес-підрозділу або якоїсь однієї ділової одиниці банку, а може бути і навпаки.

Слід визначитися з цілями, доступністю і вартістю інформації. Потім вже окреслити межі аналізу для побудови карти ризиків.

Що стосується складу команди, то ця обставина є критичною для успіху процесу картографування ризиків. При проведенні роботи професійними консультантами команда (робоча група) включає зазвичай топ-менеджмент, тобто тих фахівців, які володіють досвідом і експертними знаннями. У разі самостійного картографування ризиків консультант – це по суті «колективний розум» топ-менеджменту. Досвід показує, що команда працює ефективно, якщо складається з шести –десяти чоловік [8].

Тільки визначивши межі аналізу, можна визначити, хто включається в команду. Найбільш важливо, що команда найбільш репрезентовано представляла інституційні знання свого банку і включала топ-менеджмент.

На етапі сценарного аналізу і ранжування команда проводить керований мозковий штурм, щоб виявити всі потенційні ризики при даній стратегії розвитку і сценарії, супутні їх появи. Після того як вони ідентифіковані, ризики і сценарії обговорюються, досягається консенсус і готується письмовий опис сценаріїв. Ключовим моментами кожного сценарію є «вразливість» банку (об'єкт ризику), «критичний механізм» (фактори ризику) і «наслідки» (величина можливих втрат) [9].

Уразливість або об'єкт ризику – це цінність банку, якій властива схильність потенційними загрозами. Тригерні механізми (фактори ризику) викликають негативні наслідки для об'єктів ризику. При цьому буває так, що з вигляду несхожі сценарії і тригерні механізми, що призводять до однакових наслідків для об'єкта ризику, об'єднуються, при їх подальшому розгляді в один сценарій. Уже на цьому етапі роботи потрібно прагнути розуміти, чи можна безліч дрібних ризиків, які, як правило, виявляють співробітники організації при самостійній роботі, об'єднати в якісь групи, на підставі чого це можна зробити.

Коли виявлено обмежену кількість сценаріїв, і досягнуто консенсусу, команда повинна ранжувати сценарії в термінах «впливу» і «ймовірності». Команда визначає і вплив і ймовірність у тих термінах, які релевантні для банку. Наприклад, в якісних термінах чотири рангу впливу можна визначити в спадному порядку як (1) катастрофічний, (2) критичний, (3) істотний, і (4) граничний. Ранги ймовірності, яких на нашій карті. Як ймовірність, так і значущості можуть бути оцінені банком кількісно. Команда може використовувати будь-які кількісні визначення, однак, ця процедура набагато складніша і вимагає значного часу на аналіз. Результат сценарного аналізу та ранжування ризиків може бути представлена в таблиці такого вигляду (табл. 3).

Результат сценарного аналізу та ранжування ризиків

№	Об'єкт ризику	Фактори ризику	Наслідки (опис)	Вплив (значимість або величина втрат)	Імовірність втрат
1
...
10

Джерело: сформовано автором на основі [10]

Комплексна система ризик-менеджменту потребує системності і послідовності, лише в цьому випадку вона дасть потрібний ефект. Робота цієї системи повинна базуватися на накопиченому досвіді і бути надзвичайно гнучкою, система повинна реагувати на всі зміни, що відбуваються як всередині самого банку, так і за його межами.

Отже, картографування ризиків є потужним аналітичним інструментом для того, щоб розібратися в ризиках банку і розташувати їх за пріоритетами. Крім цього, в багатьох випадках карта ризиків є джерелом для формування економічної цінності банку. Вона відіграє важливу роль в стратегічному та поточному плануванні, здійсненні існуючої та оцінці майбутніх ділових стратегій.

У діяльності банку існують, звичайно, нові, так і традиційні види бізнесу банку пов'язані у свою чергу з новими ризиками, які необхідно постійно враховувати як на рівні стратегічного планування, так і оперативного управління. Нездатність враховувати ці ризики і налагодити відповідний контроль за ними може негативно позначитися на показниках банку.

Тому керівництво банку повинно мати уяву про всі ризики і контролювати їх незалежно від того, хто займається виконанням доручень клієнтів – сам банк, чи інші підрозділи в рамках однієї фінансової групи або іншої фінансові посередники.

Контроль і управління ризиками, організовані на належному рівні, дозволяють знизити ймовірність непередбачуваних втрат і, як наслідок, витрати на їх фінансування (наприклад, вартість страхування), що забезпечує

стабільність зростання прибутку і фінансову стійкість бізнесу. Крім того, банк, що успішно керує своїми ризиками, може розраховувати на підвищення кредитного рейтингу, зниження вартості залучених коштів і зростання ринкової капіталізації.

Тому для оцінки і мінімізації ризиків, що властиві діяльності банку рекомендується використовувати карту ризиків. На нашу думку, це є простим і наочним методом, доступним спеціалістам, який допоможе оцінити ризики при розвитку нових і існуючих стратегічних напрямків бізнесу. Карта ризиків є способом швидкого і стислого відображення ризиків властивих діяльності банку, що перешкоджають досягненню стратегічних цілей.

З точки зору технології управління ризиком з прибутковою карти ризиків процес управління не завершується, а тільки починається. Більш того, карта ризиків банку – це «живий організм», який реагує на прийняті рішення і виконувани операції. Вона живе і розвивається з розвитком бізнесу, разом з новими можливостями з'являються нові ризики, деякі зі старих ризиків втрачають актуальність і стають незначущим для бізнесу. Тому важливо, щоб процес картографування ризику, уточнення карти був органічно вбудований у процес діяльності банку.

Це дозволить проводити актуалізацію ризиків банку з тією періодичністю, яка необхідна. Зазвичай термін «планової актуалізації» складає рік, іноді її прив'язують до сезонних циклів, якщо вони мають місце в бізнесі, тощо. Однак, при появі навіть слабких сигналів про події, які можуть сильно вплинути на

об'єкти ризику банку, слід оцінити їх вплив на карту ризиків поза всякою періодичністю.

Таким чином, для того щоб показувати специфіку, відобразити цілісне уявлення про всю сукупність ризиків та виділити характерні ознаки ризику, нами була

розроблена матриця ризиків банку з урахуванням вимог та призначена для ефективної, якісної і кількісної оцінки ризику і в майбутньому на нашу думку, саме вона стане основою ефективного управління ризиками (табл. 4).

Таблиця 4

Матриця ризиків банківського обслуговування

	Взаємовідносини «Банк – клієнт»	Класичні банківські операції	Інвестиційно – банківські операції	Управління активами
Ринковий ризик	1	1	2	3
Ризик ліквідності	1	1	2	3
Кредитний ризик	1	2	2	1
Операційний ризик	3	2	3	3
Ризик бізнес - подій	2	3	3	3

- 1- низький рівень
- 2- середній рівень
- 3- високий рівень

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Дана матриця ризиків дає можливість побачити ризики, які мають найвищий та найменший рівень впливу ризику на діяльність банківських установ. У створенні якісної системи ризик-менеджменту зацікавлені у першу чергу керівники і власники банку.

З іншого боку, управління ризиками відіграє важливу роль і у взаєминах банку з клієнтами, котрі довіряють йому значну частину йому значну частину особистого стану, розраховуючи на його збереження і примноження. Крім того, для таких клієнтів в силу їх особливого фінансового та суспільного статусу першочергове значення мають надійність, безпека і конфіденційність. Тому завдання банку – переконати клієнта в тому, що він надійно контролює всі ризики і вміє управляти ними. Від цього залежить, чи зуміє банк встановити довірчі стосунки з клієнтами на довгострокову перспективу. Адже саме правильно організовані стосунки банку з клієнтами та найвища якість послуг є

запорукою успішної роботи з великим приватним капіталом.

Дослідження було виконано відповідно до тимчасової концепції «усвідомленості про ризики», що отримала в останні роки широке призначення в міжнародній банківській практиці. Суть концепції полягає в побудові ризик-менеджменту як форми ділової відповідальності на всіх рівнях управління банком. Вище керівництво має бути ознайомлене про можливі причини фінансових втрат (фактори ризику), для того щоб виробити комплексне першочергових та захисних заходів, спроможних запобігти подальшим небажаним подіям або зменшити їх наслідки.

Висновки. Управління ризиками – це не одноразовий захід. Необхідно постійно коригувати карту ризиків і механізми прийняття рішень в залежності від того, що відбувається. Карта ризиків постійно доповнюється, і в міру реалізації банком своїх функцій, зазнає серйозних змін. Багато ризиків з'являється із завершенням

етапів проекту. Ймовірність і наслідки одного разу виявлених ризиків та оцінка їх пріоритетності можуть надалі змінитися. Можуть з'явитися нові ризики. Повторний аналіз ризиків бажано проводити так, щоб нові дані були доступні при плануванні кожного нового етапу діяльності банку.

При управлінні ризиками банку слід враховувати як внутрішні фактори впливу на діяльності банку, так і зовнішні. Цілі банку мають бути чітко визначені. Іншими словами, від цілей, які ставить перед собою банк, залежить, які ризики виникають. Ризики слід аналізувати з точки зору ймовірності настання ризикової події та можливої шкоди, а також з точки зору перетворення цього ризику (загрози) в можливість, як і було нами зроблено.

При розробці даної карти ризику потрібно враховувати, що будь-яка реакція може змінити план проекту, але дасть можливість досягти мети.

Отже, грамотне управління ризиками має відігравати першорядну роль в діяльності банку допоможе оцінити і усвідомити фінансові ризики а також надасть можливість керівництву банку побачити всю сукупність ризиків та ступінь небезпеки їх настання, а отже, сформувавши систему заходів щодо мінімізації, уникнення або компенсації впливу ризиків на результати діяльності банку. Адже якісна система управління ризиками служить не тільки інтересам акціонерів і керівництва, а й забезпечить встановлення надійних і довгострокових відносин з клієнтами і сформує сприятливі імідж банку.

Література:

1. Бережний О. Ризики використання послуг банків для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму в системі банківських ризиків. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 4. С. 3-7.
2. Коваль Я. С., Мігус І. П., Денисенко М. П. Розрахунок інтегрального показника оцінювання економічної безпеки банку. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2017. Вип. 46. С. 125-130.
3. Куришко О. О. Особливості розвитку системи фінансового моніторингу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 1. С. 267-275.

4. Балануца О. О. Місце і роль фінансового моніторингу в Україні як основоположного чинника ефективної боротьби держави з легалізацією (відмиванням коштів) та фінансуванням тероризму. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 1. С. 35-42.

5. Маслак О. І., Квятковська Л. А., Шийка М. І. Особливості банківського моніторингу при формуванні та оцінюванні фінансової стійкості банків України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2014. 1(12). Частина II. С.33-42.

6. Самсонов М. І. Моніторинг як інструмент банківського нагляду в Україні. URL : <http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/297.pdf>.

7. Koval Y., Laptiev S., Sidak V., Mihus I. Actions to improve crisis management of economic security of banking institutions at the national level: collective monograph. Riga (Latvia), 2019. 216-224 p.

8. Шиян Д. В. Система забезпечення фінансового моніторингу в банку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка»*. 2011. Випуск 2(54). С. 223-231.

9. Коваль Я. С., Мігус І. П. Організаційно-економічний механізм протидії злочинам в економічній сфері : кол. мон. Черкаси, 2016. 466 с.

10. Варналій З. С. Детінізація економіки як чинник забезпечення національної безпеки України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 1. С. 1-18.

11. Коваль Я. С. Державне регулювання економічною безпекою банківських установ України. *Вчені записки Університету «КРОК»* : Київ, 2018. №4 (52). С.118-134.

Reference:

1. Berezhniy, O. (2013) "Risks of the use of bank services for the legalization of proceeds from crime, or financing of terrorism in the system of bank risks". *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*. № 4. p. 3-7.
2. Koval, Y. S. Mihus, I. P. Denusenko, M. P. (2017) "Calculation of the integral index of estimation of the bank's economic security". *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. Vol. 46. С. 125-130.
3. Kuryshko, O. O. (2012) "Features of development of financial monitoring system in Ukraine". *Aktualni problemy ekonomiky*. № 1. p. 267-275.
4. Balanutza, O. O. (2012) "The place and role of financial monitoring in Ukraine as the main factor of effective struggle of the state with legalization (money laundering) and financing of terrorism". *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*. № 1. p. 35-42.
5. Maslak, O. I. Kvyatkovskaya, L. A. Shiika, M. I. (2014) "Banking monitoring features in the formation and evaluation of financial stability of Ukrainian banks". *Finansovo-kredytna diialnist:*

problemy teorii ta praktyky. 2014. №1(12). Part II. P. 33-42.

6. Samsonov, M. I. “Monitorynh yak instrument bankivskoho nahliadu v Ukraini” [Monitoring as an Instrument of Banking Supervision in Ukraine]. Available at : <http://www.archive.nbu.gov.ua/portal/297.pdf>.

7. Koval, Y. Laptiev, S. Sidak, V. Mihus, I. (2019) *Zakhody shchodo polipshennia kryzovoho upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu bankivskykh ustanov na natsionalnomu rivni* [Actions to improve crisis management of economic security of banking institutions at the national level], Riga (Latvia).

8. Shiyan, D. V. (2011) The system of financial monitoring in a bank. *Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Seriia «Ekonomika»*. Vol. 2(54). P. 223-231.

9. Koval, Y. S., Migus, I. P. (2016) *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm protydii zlochynam v ekonomichnii sferi* [Organizational-economic mechanism of counteraction to crimes in the economic sphere], Cherkasy, Ukraine.

10. Varnalij, Z. S. (2009) “Detinization of the economy as a factor in ensuring the national security of Ukraine”, *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, № 1. p. 1–18.

11. Koval, Y. S. (2018) “State regulation of economic security of banking institutions of Ukraine”. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. №4 (52). p. 118-134.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2019 р.